

ПОЛУХТОВИЧ ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету м. Луцьк, тел.: +38 (0332) 74-61-03, polukhtovych@ukr.net, [https:// ORCID ID: 0000-0002-0558-2981](https://orcid.org/0000-0002-0558-2981)

МЕЛЬНИЧУК Юлія Євгенівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри цифрових освітніх технологій Луцького національного технічного університету м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-9313-8716>

КОРЕКЦІЙНО-ЛОГОПЕДИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЛОГОРИТМІКИ

Анотація. У статті розглянуто соціальну проблему – допомогти особливим дітям дошкільного віку та початкової школи діагностувати вади мовлення, максимально розвинути їхній потенціал через знання, творчість, мистецтво, сприяти адаптації в соціумі. Головними особливостями сучасної інклюзивної практики є: адміністративна підтримка, підготовка педагогів і допоміжного персоналу, усіх дітей, їхніх батьків, облаштування умов, універсальний дизайн тощо. З мети статті – аналізу корекційної, терапевтичної, виховної роботи педагогів, логопедів з мовленнєвої, рухової сфер особливої дитини за допомогою слів, музики і руху, ефективності проведення занять з логоритміки, – впливають завдання, які постають перед учасниками освітнього процесу, зокрема навчальні, серед яких: вдосконалення професійності освітян; допомога особливим дітям в оволодінні навичками колективної взаємодії і спілкування; корекційні завдання: розвиток комунікативних навичок різними засобами; виховні завдання: прищеплювати любов до мистецтва за допомогою різноманітних технік і педагогічних технологій на заняттях з логоритміки. При реалізації завдань враховуються особливості психофізичного розвитку дітей дошкільного і шкільного віку.

У цьому аспекті досліджується питання користі логоритміки як системи музично-ритмічних вправ, що включає слово, музику і рух. Саме заняття з логоритміки допомагають дитині попередити мовні порушення і говорити правильно, покращити інші когнітивні навички. Методологічною основою є теоретичні й практичні дослідження фахівців з корекційної педагогіки, логопедії, психології, а також системний, особистісно-діяльнісний підходи, що дозволяють розглядати процес навчання особливих дітей, компетентність педагога, пріоритетні цінності інклюзії. Теоретичні методи: аналіз педагогічної, психологічної літератури; порівняння, систематизація, узагальнення існуючих теоретичних положень; вивчення досвіду роботи логопедів, педагогів. Дослідження спрямоване на забезпечення підтримки і соціалізації особливих дітей в умовах дошкільного закладу і початкової школи, удосконалення музично-мовленнєвих занять.

Ключові слова: логоритміка, порушення звуковимови, пісні, ритмічні рухи, порушення слуху, вправи, музика.

POLUKHTOVICH Tatiana Grygorivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Socio- humanitarian technologies of Lutsk National Technical University, Lutsk, Tel.: +38 (0332) 74-61-03, polukhtovych@ukr.net, <https://ORCID ID: 0000-0002-0558-2981>

Melnychuk Yuliia Yevgeniivna PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Digital Educational Technologies, Lutsk National Technical University, Lutsk, tel.: (066) 468-61-27, <https://orcid.org/0000-0002-9313-8716>

CORRECTIONAL-LOGOPEDIC ORIENTATION OF LOGORHYTHMICS

Abstract. The article considers a social problem - to help special children of preschool and primary school age diagnose speech disorders, to maximize their potential through knowledge, creativity, art, and to promote adaptation in society. The main features of modern inclusive practice are: administrative support, training of teachers and support staff, all children, their parents, arrangement of conditions, universal design, etc. The purpose of the article – analysis of the correctional, therapeutic, educational work of teachers, speech therapists in the speech, motor spheres of a special child using words, music and movement, the effectiveness of conducting classes on logorhythmics – leads to the tasks that arise before the participants of the educational process, in particular educational ones, including: improving the professionalism of educators; helping special children master the skills of collective interaction and communication; correctional tasks: developing communication skills by various means; educational tasks: instilling a love of art using various techniques and pedagogical technologies in classes on logorhythmics. When implementing tasks, the features of the psychophysical development of preschool and school-age children are taken into account.

In this aspect, the issue of the benefits of logorhythmics as a system of musical and rhythmic exercises, which includes words, music and movement, is investigated. It is logorhythmics classes that help a child prevent speech disorders and speak correctly, improve other cognitive skills. The methodological basis is theoretical and practical research by specialists in correctional pedagogy, speech therapy, psychology, as well as systemic, personal and activity approaches that allow us to consider the process of teaching special children, the competence of the teacher, and the priority values of inclusion. Theoretical methods: analysis of pedagogical and psychological literature; comparison, systematization, generalization of existing theoretical positions; study of the experience of speech therapists and teachers. The research is aimed at ensuring support and socialization of special children in preschool and primary school conditions, improving musical and speech classes.

Key words: logorhythmics, speech disorders, songs, rhythmic movements, hearing disorders, exercises, music.

Постановка проблеми. Ми проживаємо третій рік в умовах війни, яка вплинула на дорослих і дітей індивідуально. По-різному реагували і

продовжуємо реагувати в міру шкали власних цінностей. Війна забрала спокій, попередній спосіб і якість життя, емоційний зв'язок з рідними. Усі перераховані соціальні фактори є своєрідним викликом для освітян, вихователів та ін. фахівців. Звісно, постає питання: як саме працювати зараз? Учителі, логопеди з власного досвіду професійної діяльності, продовжують надавати якісні освітні послуги, онлайн уроки, вебінари, даючи ресурс від себе дітям та їхнім батькам. Що означає «давати ресурс?». На нашу думку, ділитись власною позитивною енергією, підтримуючи інших, бути особистісно вмотивованим. Здається – це прості речі, але в нашому соціумі звикли відкладати турботу про інших на потім і турбуватися спочатку про власну сім'ю. Звичайно, у сьогоднішніх умовах відчувати себе в безпеці, щоб якісно функціонувати, ми не завжди можемо. Як допомогти самому педагогу? Тільки співпрацюючи з колегами, підтримка один одного.

Проаналізуємо в рамках *актуальності дослідження* реалізацію інклюзивної освітньої практики, що здійснюється сьогодні за такими напрямками, як: створення інклюзивних ресурсних центрів; диференційоване навчання, що дозволяє здійснювати індивідуальний підхід до дитини з обмеженими можливостями здоров'я; залучення батьків до процесу навчання й виховання особливої дитини. Особливості впровадження інклюзивних практик у навчально-виховний процес включають: системну корекційно-педагогічну роботу; використання різних психолого-педагогічних і логопедичних прийомів корекції мовленнєвих порушень читання та письма, що дозволяє ефективно адаптуватися особливій дитині; розробку індивідуального освітнього маршруту для дитини з ООП, спрямованого на розкриття гуманних творчих здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання корекційно-логопедичної спрямованості логоритміки, яка є важливою складовою корекційної педагогіки і призначається при заїканні, затримці мовленнєвого розвитку, порушеннях звуковимови, слуху, тощо широко вивчається науковими і науково-педагогічними працівниками, логопедами, музичними працівниками. Зокрема, у працях І. Кузави, Н. Кравець, І.Брушневської, В.Колодяжної, Л.Чеснокової, О.Золотарьової, вебінарах А.Стороженко, Л.Трофименко та інших досліджуються елементи логоритміки, які допомагають дитині розширити словниковий запас, розвинути слухову увагу, «поставити» гарну вимову, покращити моторику, розвинути голос, інтонацію тощо. Вищезгадані питання потребують подальшого вивчення та аналізу. У дослідженні означеної проблеми автори вперше публікують статтю.

Метою статті є аналіз авторами корекційної, терапевтичної, виховної роботи педагогів, логопедів з мовленнєвої, рухової сфер дитини за допомогою слів, музики і руху; ефективності проведення занять з логоритміки для дошкільнят і учнів початкової ланки; узагальнення висновків як підсумків дослідження. Користь логоритміки в нормалізації мовлення дітей вказаного віку обумовило вибір теми нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Логоритміка є складовою корекційної педагогіки, тому має корекційно-логопедичну спрямованість, сприяє підготовці

фахівців-практиків, допомагає говорити правильно, покращити інші когнітивні навички особливих дітей. Зазвичай, логоритміка призначається при:

- заїканні;
- затримках мовленнєвого розвитку;
- порушеннях звуковимови;
- проблемах з моторикою;
- порушеннях слуху;
- у період інтенсивного формування мови (від 2,5 до 4 років).

У сьогоденнішніх реаліях значне місце для освітян, які проводять заняття з логоритміки, посідають розробки розвиваючих методик, сучасних підходів. Адже правильно підібраний комплекс корекційно-розвивальних вправ та ігор допомагає дитині розширити її словниковий запас, розвинути слухову увагу, «поставити» гарну вимову. Також за допомогою рухів, музики і віршів можна покращити моторику, розвинути голос, інтонацію. Основні інструменти, на яких будується логоритміка – це вправи з виконанням музично-ритмічних рухів, співу, гри на музичних інструментах. Наголосимо: фахівці не можуть точно передбачити конкретні результати. Щоб вирішити проблему, насамперед, звернемо увагу на такі умови, як: виявлення вад (мовлення); вивчення особливостей психічного розвитку таких дітей; корекційно-розвивальна спрямованість формування мовлення.

Назвемо елементи логоритміки:

- пісні;
- ритмічні рухи;
- артикуляційна гімнастика;
- декламування віршів;
- вправи на формування моторики;
- гра на музичних інструментах.

Фахівці говорять про ефективність логоритміки для дошкільнят, починаючи з 2 років. Важливо не пропустити розлади й розпочати корекцію. Саме у цьому віці активно формуються й розвиваються мовленнєві навички. Зазначимо, сьогодні у кожному садочку є логопедична група, у якій можна отримати професійну допомогу двічі на тиждень (для тих, хто заїкається – 3-4 рази на тиждень). Діти, які не вміють правильно говорити, потім, ідучи до школи, набувають психологічного комплексу: стають закритими, обмежуючи себе у спілкуванні з однолітками. Саме заняття з логоритміки часто називають ще терапевтичними, бо допомагають попередити мовні порушення. Тому логоритміку ми розглядаємо як попередження і подолання мовних порушень, що досягається за допомогою слів і музики. Логоритміка сприяє розвитку:

- а) зорової, слухової, рухової пам'яті. Дитина запам'ятовує положення пальців, послідовність рухів, вірші;
- б) сприйняттю. Рухи мають збігатися з музикою;

в)орієнтації в просторі. Вправи виховують швидкість і точну реакцію на зорові й слухові подразники.

Практика показує, що регулярні заняття логоритмікою сприяють нормалізації мовлення. Логоритмічні заняття впливають на психоемоційний стан. Так, непосидючі стають більш спокійними, а в повільних – прискорюється реакція.

Логоритміка – це спеціальна наука. Логоритміку розглядають і як метод руху активності дитини через музику, слово, рух. Змоделюємо її зміст.



Рис.1 – Модель логоритміки

Рекомендуємо освітянам розробляти вправи для дітей з порушенням мови на різних заняттях, зокрема під час прогулянок. Структура логоритмічного заняття може варіюватися. Розглянемо її. Це – *вступна* частина (включає розминку, логоігри на дихання); *основна* частина (пальчикову гімнастику, артикуляційні ігри, вокальні вправи, ігровитміку, танцювальну драматизацію) і *заклучна* частина (включає релаксацію) [5].

На переконання дослідників, комунікативна гра є найбільш ефективним засобом виховання культури спілкування, у процесі здійснюється і комунікативна, і мовленнєва взаємодія дітей. Впровадження спеціально розроблених комунікативних музичних ігор на музичних заняттях надають яскравість і динаміку. Для покращення педагогічного процесу ігри об'єднують у групи, як:

- аудіальні (співочі);
- ігри на увагу (необов'язково співати, але музика є, пальчикова гра);
- сюжетні ігри-руханки;
- ігри на перестроювання.

Проаналізуємо структуру логоритмічного заняття. Вступна частина є підготовчою до мовно-моторного навантаження дітей. Вона включає звичайну ритмічну розминку, метою якої є організація дітей. Проводиться вступна хода з дотриманням чіткості ліній, співвідношення рухів з початком і кінцем музики. У дітей з розладами мовлення часто порушується координація рухів: широко розставляють ноги, їхні рухи не чіткі. Тож вправи цього блоку розвивають

координацію рухів рук і ніг під час ходьби та бігу [5]. Вправи основної частини заняття сприяють виробленню правильного діафрагмального дихання, тривалості видиху, його сили. Це співочий матеріал, використання якого коригує мовленнєві порушення, поліпшує співочі здібності дітей, сприяє відновленню центральної нервової системи і виправляє порушення носового дихання. Час для ігор носового дихання слід обмежувати до 5 хв, оскільки такі ігри швидко втомлюють дитину, а також можуть викликати запаморочення. Тому педагог вимагає дотримання правила: вдих співпадає з розширенням грудної клітки, видих – з її звуженням. Автори посібника «Заняття з логоритміки для дітей із вадами мовлення» Л. Чеснокова та О. Золотарьова пропонують конспекти занять з дітьми середнього та старшого дошкільного віку [6, С.27]. Наголосимо на тому, що пальчикові ігри (масаж пальців і долоні) сприятливо впливають на всі внутрішні органи дитини. Також розвивається моторика рук, мова, уява і пам'ять. Для масажу, радить логопед, член «Асоціації працівників дошкільної освіти» Анна Стороженко, можна використовувати методику Йосифа Цуцумі (використання природних матеріалів) та елементи Стоун терапії (використання гальки та каменю) [1]. Артикуляційна гімнастика для дітей – ціла наука про те, як навчити малюка розмовляти. Вона відмінно тренує язик, м'язи інших елементів мовленнєвого апарату дитини. Результат: язик стає більш рухомих і гнучким.

Які вимоги ставляться до проведення артикуляційної гімнастики?

1. Не повинна втомлювати (не більше 10 хв);
2. Одне заняття включає 4-5 різних вправ артикуляційної гімнастики;
3. Вправи робити навпроти дзеркала. Дитина бачить свій язичок;
4. Змушувати дитину не можна;
5. В окремих випадках необхідно звернутися до логопеда.

Щодо музичних вправ, підкреслимо: має звучати цікава музика, щоб діти не відволікались. Співи, як частина логоритміки, мають позитивний вплив на дітей з різними мовленнєвими порушеннями. Музика і текст пісень стимулюють дітей, збагачують їхні емоційні переживання. Назвемо такі рекомендації фахівця:

1. Відповідність віку;
2. Виховні цінності;
3. Можливості співочого діапазону;
4. Коригувальна спрямованість;
5. Змістовність;
6. Нескладний текст;
7. Простота запам'ятовування;
8. Можливість інсценування тексту.

У дослідженні корекційно-логопедичної спрямованості логоритміки ми не можемо не зупинитись на ролі музики. Музика розглядалася нами як засіб корекційного впливу на дітей з особливими потребами. Музика є психотерапевтичним методом корекції емоційних станів, який дозволяє зняти психічну напругу, заспокоїтися. Музику використовують з метою активізації емоційних процесів, подолання соціально-комунікаційних порушень поведінки,

регуляції психофізіологічних напружень, формування здатності до естетичних переживань, насолоди тощо. Музика слугує засобом корекції, лікування й реабілітації не тільки особливих дітей. Музику слід вважати невербальною формою комунікації, яка є результативною. Анна Стороженко називає музику «вітаміном мови». Музика допомагає:

- а) встановлювати контакт з навколишнім світом;
- б) закласти уяву про правила життя в соціумі;
- в) активізувати важливі фізичні й психічні функції дитини;
- г) залучити дитину до процесів діяльності.

На думку логопеда Анни Стороженко музикотерапія спрямована на:

- емоційне сприйняття музики;
- інтерес до музично-практичної діяльності;
- знання та уявлення про музичне мистецтво;
- корекцію недоліків пізнавальної та емоційно-вольової сфери;
- допомагає у формуванні мови та різних функцій мовлення;
- виправлення недоліків моторно-рухової сфери;
- емоційно-естетичне ставлення;
- формування музично-сенсорних здібностей;
- виховання основних моральних та комунікативних якостей [7].

Назвемо елементи музичної мови або засоби музичної виразності, як:

1. Метроритм – узгодженість звуків за тривалістю;
2. Динаміка – гучність звучання;
3. Штрих – спосіб виконання музики;
4. Лад – узгодженість звуків за висотою;
5. Тембр – забарвлення звучання;
6. Темп – швидкість виконання музики.

До основних понять музичної логоритміки належать:

- рух,
- рухове вміння,
- руховий навик,
- психомоторний розвиток,
- ритм,
- ритміка,
- музичний ритм,
- музично-ритмічне почуття,
- музично-ритмічне виховання,
- рухливі ігри,
- кінезітерапія,
- лікувальна ритміка.

Яким чином це допомагає дитині? Почнемо з мелодії, вона ніколи не стоїть на місці: або стрімко «летить» вгору, або «кружляє» на місці. Співати корисно всім. Розглянемо методику пластичного інтонування В.Коена. Пластичне інтонування – це пізнання музики через жест, рух, коли процес сприйняття музики з пасивної форми перетворюється в активну. Сенс методики полягає в

тому, що педагог кілька разів виконує пісню так, що мотив поступово запам'ятовується дітям. Він «пропускає» пісню через рухи, при цьому придумує безліч способів участі дітей у виконанні пісні. Після того як пісня повторена в іграх не менше 5-10 разів, діти виконують її самі. На цьому етапі педагог включає дітей до роботи над інтонацією, дикцією, звукоутворенням. Зауважимо: якщо музичний твір не приносить насолоди, він не стане художнім відкриттям і не зможе справити суттєвий виховний вплив [7].

Ігроритміка – це спеціально розвиваючі вправи, основа для розвитку почуття ритму; виконуються під музику. Якщо почуття ритму недосконале, то сповільнюється становлення розгорнутої мови, вона – невиразна і слабо інтонована, тобто дитина використовує короткі, уривчасті висловлювання. Спеціально підібрані завдання допомагають зосередити увагу. Для прикладу, вчитель створює казку про короткі й довгі звуки... Їх послідовність у музиці називається ритмом. Можна виготовити музичні інструменти самостійно вдома, як: шейкери від великих кіндерів, туди насипають крупу; кастаньети – кришки приклеєні до картону; горіховий ксилофон, дитина стукає палицею по горіхах та інше. Зазначимо, що в останній структурній частині логоритмічного заняття діти відпочивають, лежачи на килимках та слухаючи спокійну мелодійну музику, діти малюють безперервну лінію однією рукою, потім – обома. Мета – заспокоїти дітей, переключивши увагу на інше заняття.

Назвемо, які методи та прийоми використовуються на логоритміці. Це – *наочні, словесні, практичні* методи. Кожен з них має цілий комплекс прийомів, які відбираються з урахуванням ступеня засвоєння рухового матеріалу, фізичного стану дітей... Так, при вивченні руху використовуються прийоми:

а) наочно-зорові (показ педагогом зразка руху або окремих рухових елементів; використання фотографій, картинок тощо);

б) тактильно-м'язові (включення в рухову діяльність різних допомог. Скажімо, при ходьбі ставляться дуги, щоб їх переступити. Завдання вчителя не торкатися дуг пов'язується у свідомості дитини з кістково-м'язовим відчуттям при здійсненні помилки;

в) наочно-слухові – є звукова регуляція рухів. Кращою слуховою *наочністю* є музика або пісня.

Словесні методи допомагають свідомо виконувати рухові вправи. Назвемо такі прийоми вказаного методу, як: коротке пояснення нових рухів з опорою на наявний життєвий досвід; роз'яснення послідовності рухових дій. Різновидом *практичного* методу є ігровий. Прийоми пов'язані з наочністю і словом. Педагог регламентує весь процес навчання. У плануванні логоритмічних занять необхідно використовувати поетапність матеріалу: іграшки, овочі, фрукти, частини тіла, комахи, свійські тварини, дикі тварини, пори року тощо. Діти не мають втомлюватися [7]. Музично-ритмічні рухи мають змінюватися відповідно до темпу музики. Виконуються:

а) вправи на розвиток музичного слуху;

б) вправи, що розвивають мовленнєве дихання;

в) вправи на розвиток міміки;

г) вправи на артикуляцію.

Дослідниця Галина Котломанітова зазначає, що «використовувати логоритміку має змогу кожен із фахівців навчально-виховного процесу: учитель, асистент учителя, дефектолог, логопед, психолог, соціальний педагог. Для кожного з них логоритмічні елементи матимуть різне цільове призначення й використовуватимуться як конкретний засіб у досягненні певної мети. Звичайно, логопед загальноосвітнього навчального закладу може використовувати логоритміку згідно з її корекційними завданнями для усунення мовленнєвих порушень в системі корекційної роботи стосовно конкретної дитини. Упровадження логоритміки в освітній процес загальноосвітнього закладу з інклюзивним навчанням має відповідати ряду вимог. При проведенні заняття з логоритміки важливо правильно організувати спілкування з дітьми. Це можливо тільки при встановленні з ними позитивного емоційного контакту. Доброзичливе, уважне ставлення до кожної дитини – запорука успішної роботи. Важливим є створення дружньої атмосфери та недирективного стилю керівництва організації заняття» [3].

У ракурсі дослідження теми проаналізуємо актуальність інклюзивної культури. Так, дослідниця Г. Груць розглядає вираження інклюзивної культури у толерантному, гуманному, терпимому ставленні учасників освітнього процесу один до одного. При цьому підтримуються ідеї співпраці, розвиток усіх дітей, бо цінність кожного є основою. Отже, інклюзивні цінності формуються соціумом. Інклюзивні цінності – найважливіші компоненти інклюзивної культури як і поведінкові норми, етичні правила тощо [1, С.63-66]. А Інклюзивна культура – найважливіша складова інклюзивної освіти. Її не сформованість позначається на освітньому процесі в цілому, бо не дає високих результатів. Отже, інклюзивна культура передбачає формування ціннісної системи, яка забезпечує у закладі освіти атмосферу доброзичливості, безпеки та прийняття, стимулює до співпраці, взаємодопомоги. Інклюзивна культура сприяє створенню єдиної системи цінностей, яка поділяється членами суспільства [4, с.7]. «... серед реформ і змін у напрямі інклюзії, які проводяться у школі, аспект «розвиток інклюзивної культури» є, на наш погляд, визначальним, бо та увага, яка приділяється потенціалу позитивного чи негативного впливу культури навчального закладу на характер і динаміку реформ освіти, є абсолютно недостатньою. Культура навчального закладу якраз і є основою реформ і змін, що проводяться в ньому. Розвиток загальних інклюзивних цінностей і можливостей співпраці може призвести до змін і в інших аспектах. Саме інклюзивна культура, яка формується в навчальному закладі, змінює політику та практику освіти й навчання, її можуть активно підтримувати педагоги та учні школи, а також інші працівники, батьки та інші члени місцевих громад» [2, С.3].

Інклюзивна культура як включення осіб, які мають обмежені можливості здоров'я в освітнє середовище й дозвілля життя дітей і дорослих з нормотиповим розвитком, розвивається в нашій країні достатньо нерівномірно. Багато залежить від цінностей, переконань фахівців, що формують цю культуру. Там, де фахівці поділяють її цінності, процес триває досить активно. Основний акцент робиться на прагненні допомогти особливим дітям знайти своє місце у соціумі. Принципи інклюзивної культури припускають прийняття суспільством ідеї про рівні

можливості доступу до освіти, розвитку, цінності кожної людини, незалежно від її особливостей; створення адаптованого середовища, де кожний знайде своє місце, в якому повною мірою реалізує себе, а також творчий, командний і позитивний підходи до вирішення завдань чи проблем. У нормативно-правовому аспекті внесено доповнення до Закону про освіту, розроблено профстандарти фахівців супроводу дітей з ООП та організації роботи служб психолого-педагогічного і медичного супроводу. В освітній сфері – адаптовані освітні програми. Також накопичується досвід розробки й застосування різних методичних інструментів, що дозволяють не тільки оцінити рівень інклюзивної культури, а також, у процесі оцінки сприяти формуванню інклюзивної культури у спеціалістів шкіл та інших установ.

Найскладніший і найтриваліший процес у формуванні інклюзивної культури, як зазначають дослідники цього питання, – є усунення сприйняття «нормотиповими» людьми образу дитини з ООП як хворої, яка потребує лише постійної турботи, догляду, на образ особистості, з якою цікаво знайти загальні захоплення, погляди, теми для обговорення, побудови планів тощо. Суб'єктність у такому спілкуванні може полягати у гнучкості використання спеціалістами різних підходів до взаємодії з дітьми з особливостями розвитку, їх посильній участі у всіх освітніх «активностях» і в повсякденному житті навчального закладу; делегування відповідальності за успіх справ школяра з вадами здоров'я. «Візитною картою» школяра мають стати його ж здібності, інтереси, ідеї, як у будь-якої людини без вад у розвитку. Підкреслимо, що обмеження, з якими стикається особистість з ООП, мають бути максимально згладжені за допомогою адаптації середовища, що включає і культуру спілкування з такими дітьми, їх однолітками в класі, дорослими. Основою інклюзивного освітнього середовища, «точкою відліку» є мотиваційний блок – прийняття інклюзивних цінностей та норм, синтезованих в інклюзивній культурі педагога, класу, школи. Саме інклюзивна культура формує інклюзивне середовище. Можна сказати, що інклюзивне освітнє середовище – є матеріалізована інклюзивна культура. Ці два поняття тісно пов'язані одне з одним. Показниками інклюзивного освітнього середовища можуть бути такі характеристики, як:

- доступність,
- безпека,
- адаптивність до вимог конкретного учня,
- компенсаторність,
- комфортність та ін.

Характерною рисою інклюзивного освітнього середовища є персоніфікація – здатність середовища змінюватися (адаптуватися) самому і змінювати (адаптувати до середовища) особистість. Провідна роль у створенні інклюзивного освітнього середовища приділяється дорослим: педагогам, батькам. Наступна адаптація й розвиток середовища здійснюється вже всіма учасниками освітніх відносин. Поступово вибудовується логічний ланцюжок: інклюзивний культура – інклюзивне середовище – відносини – взаємодія – підтримка – творення. Підтвердженням цього питання є аналіз і погляди зарубіжних дослідників, їхнє бачення інклюзивної культури як одного з

показників інклюзії, що впливає на інклюзивну практику. Інклюзія, на думку цих авторів, має перетворити школи на такі середовища, які стимулюють розвиток і цінують успіхи кожного.

Інклюзивна культура – соціокультурне явище, модель соціальної поведінки людини, колективу. Її компонентами є: прийняття інклюзивних цінностей та норм, знання особливостей розвитку дітей з ООП, володіння методами інклюзивного виховання, навчання, розвитку, соціалізації дітей із вадами здоров'я.

Перераховані складові не суперечать професійним компетентностям педагога – предметній, методичній, комунікативній. Якщо вчитель прийняв інклюзивні цінності милосердя, добротності, поваги, співчуття, підтримує норми інклюзивного середовища, сформульовані на Саламанській конференції (кожна дитина має право на підтримку та дружбу ровесників, кожна дитина має право бути почутою та ін.) [4,С.20], то й інклюзивне середовище в цьому класі буде побудоване на принципах гуманістичних цінностей, індивідуальних можливостей, безпеки й комфортності шкільної життя, персоніфікації.

Висновки. Наукове дослідження не вичерпує усіх аспектів, пов'язаних із організацією проведення занять з логоритміки для дітей з вадами мовлення. Огляд літературних джерел вказує на важливості логоритміки у виправленні мовлення дошкільників за допомогою слова, музики і руху, що обумовлено необхідністю успішної адаптації особливих дітей в соціумі, насамперед, у спілкуванні з однолітками.

Література :

1. Груць Г. Інклюзивна освіта як фактор розвитку полікультурної освіти в Україні. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат* : матеріали І Всеукр. міждисципл. наук.- практик. конф., 8 квітня 2021 р. Тернопіль, 2021. С. 63–66.
2. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад : навч.-метод. посіб. / заг. ред. В. І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 96 с.
3. Котломанітова Г. Упровадження логоритміки в інклюзивне освітнє середовище початкової школи. Теоретична і дидактична філологія. Серія «педагогіка». Випуск 27, 2018. С.91file:///C:/Users/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87/Downloads/19-Article%20Text-22-1-10-20180708.pdf
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навч. посіб. Київ : Україна, 2019. 300 с.
5. Стороженко А. Логоритмічні ігри. Вебінар. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0K11GmrXa3w&t=4205s> (дата перегляду: 18.01.2025).
6. Чеснокова Л.В. Заняття з логоритміки для дітей із вадами мовлення. [Текст] /Л.В.Чеснокова, О.І.Золотарьова. Х.: Вид.група «Основа», 2020.160с.
7. Шевчук С. В. Музикотерапія як метод корекційної роботи з дітьми з ООП. Вебінар. URL:<https://vseosvita.ua/library/muzykoterapiia-iak-metod-korektsiinoi-roboty-z-ditmy-z-ooop-902839.html> (дата перегляду: 20.01.2025).

References:

- 1.Hruts H. Inklusyivna osvita yak faktor rozvytku polikulturnoi osvity v Ukraini. *Inklusyivna osvita: ideia, stratehiia, rezultat* : materialy I Vseukr. mizhdystsypl. nauk. - prakt. konf., 8 kvitnia 2021 r. Ternopil, 2021. S. 63–66. [in Ukrainian].

2. Indeks inkluzii: zahalnoosvitnii navchalnyi zaklad : navch.-metod. posib. / zah. red. V. I. Shynkarenko. Kyiv : TOV «Vydavnychi dim “Pleiady”», 2011. 96 s.[in Ukrainian].

3. Kotlomanitova H. Uprovadzhennia lohorytmiky v inkluzyvne osvितnie seredovyshe pochatkovoї shkoly. Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Seriia «pedahohika». Vypusk 27, 2018. S.91.
file:///C:/Users/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87/Downloads/19-Article%20Text-22-1-10-20180708.pdf [in Ukrainian].

4. Poroshenko M. A. Inkluzyvna osvita : navch. posib. Kyiv : Ukraina, 2019. 300s[in Ukrainian].

5. Storozhenko A. Lohorytmichni ihry. Vebinar. URL:<https://www.youtube.com/watch?v=0K11GmrXa3w&t=4205s> (data perehliadu: 18.01.2025)[in Ukrainian].

6. Chesnokova L.V.(2020). Zaniattia z lohorytmiky dlia ditei iz vadamy movlennia. [Tekst] /L.V.Chesnokova, O.I.Zolotarova. Kh.: Vyd.hrpa «Osнова», 2020.160s [in Ukrainian].

7. Shevchuk S.V. Muzykoterapiia yak metod korektsiinoi roboty z ditmy z OOP.Vebinar. URL:<https://vseosvita.ua/library/muzykoterapiia-iak-metod-korektsiinoi-roboty-z-ditmy-z-oop-902839.html>(data perehliadu: 18.01.2025) [in Ukrainian].